

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
e-post: u.remissvar@regeringskansliet.se

Dnr U2020/04134/GV

PROMEMORIA GYMNASIE- OCH GYMNASIESÄRSKOLEUTBILDNING MED SPECIALIDROTT

Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) finner att den översyn som genomförts är mycket genomarbetad, och att de förslag som ges i promemorian är väl avvägda. Promemorian är välskriven, men GIH vill såsom remissinstans utnyttja möjligheten att kommentera några delar enligt nedan.

Förslaget

Inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har en översyn av riksidrottsgymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar genomförts. Översynen har lett fram till förslag som innebär ett tydligare, mer transparent och hållbart system för idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Kommentarer

GIH reagerar på att begreppet ”elitnivå” genomgående används i utredningen. I samband med förslag om ändring i gymnasieförordningen avseende införande av kompletterande urvalsregler (5 kap. 26 §, s. 16) står till exempel följande: ”... vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella åldersgruppen”. Eftersom eleverna är i 15-årsåldern då de söker till gymnasiet torde få, om några, unga idrottare befinna sig på vad som vanligtvis benämns elitnivå. I den åldern ägnar sig ungdomar åt *elitförberedande* idrottsverksamhet och de kan även vara *elitsatsande* i bemärkelsen satsar mot att nå elitnivå. Att begreppet elitnivå används i samband med beskrivningen av hur urvalet ska gå till anser GIH är olyckligt, då det inte är tydligt vad urvalet ska baseras på. Andra uttrycksätt skulle kunna vara: vid urval ska hänsyn tas idrottslig förmåga alternativt idrottsliga meriter.

En annan skrivning med tillhörande förslag som GIH finner motsägelsefullt i utredningen handlar om urval och kön. Tävlingsidrott är till största delen könsuppdelad. Att den sökande vid urvalet jämförs med en annan sökande av samma kön är därför logiskt. Vad GIH emellertid reagerar på är den skrivning som görs under punkten 4.7 på sidorna 62-64, som implicerar att en jämförelse även ska ske mellan kön. GIH anser att det är olyckligt om en jämförelse även ska göras mellan könen och inte enbart inom kön, eftersom det är av yttersta vikt att lika möjligheter ges till utbildning oavsett kön. Om sökande flickor, som det sannolikt i huvudsak kan bli fråga om, inte anses ha uppnått en så kallad elitnivå i jämförelse med pojkar, beror det sannolikt på att de i vissa idrotter inte har samma möjligheter som pojkar att nå dit, inte på grund av ”olika biologiska förutsättningar att bygga upp muskelmassa” som det står i utredningen (s. 64).

Resonemanget kring biologiska skillnader mellan pojkar och flickor vad gäller möjlighet att nå så kallad elitnivå framstår inte som relevant. Dessutom riskerar det att dölja det faktum att flickor fortfarande, i vissa idrotter, inte får lika mycket resurser för att kunna utvecklas som pojkar. Det vore djupt orättvist om det skulle innebära att flickor har sämre chanser än pojkar att antas till en gymnasieutbildning med specialidrott. För att inte riskera att icke-jämställda villkor inom idrott legitimeras, är det viktigt att antagningen baseras på en transparent definition av vad elitnivå/elitsatsning innebär.

GIH ställer sig positiv till att ungdomar som inte når upp till (så kallad) elitnivå, kan få möjlighet att vidareutvecklas i sin idrott. Lärosädet ser dock en fara i att kurserna specialisering 1 och 2 inom idrott och hälsa, om de ändras till att enbart avse utvecklingen inom en vald idrott, därmed inte blir möjliga att läsa för vanliga elever som vill ha mer idrott och hälsa på gymnasiet, men inte är aktiva i någon specifik idrott.

Slutligen vill GIH även peka på potentiella konsekvenser av att systemet nu smalnas av och blir än mer inriktat på att enbart de ungdomar som antas befinna sig på "elitnivå" ska antas. För att specialförbunden ska kunna särskilja vilka ungdomar som ska tas in på dessa eftertraktade platser är det inte en orimlig tanke, att allvaret flyttas ner i åldrarna och att det blir än viktigare att göra resultat tidigt för att ha resultat att visa upp vid antagning till gymnasiet. Omfattande studier visar att då urval sker i 13-15 årsåldern gör den relativa ålderseffekten att så kallad talang eller idrottslig förmåga lätt förväxlas med fysisk och psykisk mognad. Konsekvensen av ett smalare system kan därmed innebära dels att den resultatthets i unga år, som många specialidrottsförbund försöker motverka, istället förstärks, dels att det helt enkelt blir "fel" ungdomar som bedöms vara på elitnivå. Ett sådant system gagnar varken den enskilda individen eller idrotten.

GIH:s svar

GIH ställer sig bakom huvuddragen i utredningen inklusive förslaget att ett nytt system för idrottsutbildningar ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning.

GIH instämmer i att tidigare kunskaper och erfarenheter måste löna sig så att fler obehöriga lärare vill bli behöriga och legitimerade. GIH tar således gärna ansvar för att analysera och utveckla metoder för validering av tidigare kunskaper och erfarenheter. En sådan validering ska kunna leda till att obehöriga lärare som undervisar i specialidrott ska kunna nå en lärarexamen. GIH vill dock påpeka att ett sådant arbete med validering av kunskaper kräver resurser.

Per Nilsson
Rektor

Karin Redelius, professor
Ordförande Utbildnings- och forsknings-
nämnden